

Loppis och second hand: när gamla saker blir guld igen

Berättelse

Ett vardagligt ord för en gammal vana

I Sverige är "loppis" ett ord som du snabbt kommer att lägga märke till. Det är ett vardagligt, ledigt kortord för "loppmarknad", alltså en plats där man köper och säljer begagnade saker. Begagnat betyder att sakerna redan har använts av någon annan – det kan vara kläder, böcker, leksaker, möbler eller porslin. Ordet "loppis" används också om second hand-butiker. "Second hand" betyder just "i andra hand": varor som redan har haft en ägare och nu säljs igen. På en loppis är sakerna ofta billiga, och ett gammalt bord, en barnbok eller ett par skidor kan för bara några kronor få ett helt nytt liv hos någon annan.

Många olika sorters loppis

En loppis kan se ut på väldigt många olika sätt. På en garageloppis säljer människor saker hemifrån vid garaget, och på en bakluckeloppis säljer man direkt ur bilens baklucka. På sommaren är det vanligt med gårds- och bondloppisar, där man sätter upp skyltar vid vägen så att förbipasserande kan stanna till. Det har också blivit mycket vanligt att sälja begagnade saker digitalt, till exempel på sajter och appar som Blocket, Tradera, Sellpy och Facebook Marketplace. På så sätt kan man köpa och sälja begagnat både ute på en gård och hemma i soffan.

Second hand och ideella organisationer

Vid sidan av loppisarna finns second hand-butiker, där man kan köpa begagnat hela året. Flera av de mest kända butikerna drivs av ideella organisationer, alltså organisationer som inte arbetar för att göra vinst utan för att hjälpa andra. Exempel är Myrorna, som hör ihop med Frälsningsarmén, Röda Korsets Kupan-butiker, Erikshjälpen och Stockholms Stadsmission. I de här butikerna kan man både skänka saker som man inte längre vill ha och köpa något som någon annan har skänkt. Myrorna kallas Sveriges äldsta second hand-kedja. Verksamheten startades 1896 av några kvinnor i Stockholm som samlade in begagnade saker, och 1899 togs den över av Frälsningsarmén. Det överskott som verksamheten ger går till socialt arbete, alltså till att hjälpa människor som behöver stöd.

Återbruk – bra för plånboken och miljön

Att köpa begagnat kallas ofta återbruk. Det betyder att man använder en sak igen i stället för att slänga den och köpa nytt. Många ser återbruk som ett klokt val av två skäl: man sparar pengar, och man är snäll mot miljön, eftersom det minskar avfallet och behovet av att tillverka nya saker. Intresset för begagnat har vuxit. Att handla second hand har blivit allt vanligare i Sverige under 2020-talet. Enligt nyhetsrapportering, bland annat från SVT, har de största second hand-organisationerna tillsammans omsatt ungefär en till en och en halv miljard kronor om året. En

enskild undersökning har dessutom angett att en stor andel av svenskarna handlade second hand under 2023. Exakta siffror varierar mellan olika rapporter och år, men riktningen är tydlig: allt fler handlar begagnat.

Varifrån kommer ordet?

Men varifrån kommer egentligen ordet "loppmarknad"? Det är faktiskt inte säkert klarlagt. En vanlig förklaring är att de gamla kläder och möbler som såldes förr sades innehålla loppor, och att marknaden därför fick sitt namn. Ordet liknar också det franska uttrycket "marché aux puces", som ordagrant betyder "loppmarknad". Det sägs ibland att det engelska "flea market" skulle komma från en gammal marknad i New York, men det är osäkert och bör inte tas för säkert. Eftersom ingen kan bevisa någon av dessa förklaringar bör man vara försiktig. Oavsett var ordet kommer ifrån har loppisen blivit en självklar del av svensk vardagskultur – en plats där gamla saker får leva vidare, samtidigt som man sparar både pengar och på miljön.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
vardaglig	som hör till den vanliga dagen; ledigt och enkelt
kortord	en kort form av ett längre ord
begagnad	redan använd av någon annan
second hand	"i andra hand"; varor som har haft en ägare och säljs igen
baklucka	utrymmet bak i en bil där man lägger saker
förbipasserande	de som går eller kör förbi en plats
ideell organisation	en grupp som arbetar för att hjälpa, inte för att göra vinst
skänka	ge bort något utan att ta betalt
överskott	de pengar som blir över när kostnaderna är betalda
socialt arbete	hjälp och stöd till människor som behöver det
återbruk	att använda saker igen i stället för att slänga dem
avfall	sådant man slänger; sopor
omsätta	sälja varor för en viss summa pengar

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder ordet “loppis” enligt texten?
 1. En fin affär som bara säljer dyra, nya saker.
 2. Ett vardagligt kortord för loppmarknad, där man köper och säljer begagnade saker.
 3. En plats där man bara slänger sopor.
2. Varför kallas Myrorna och Erikshjälpen “ideella” organisationer?
 1. För att de vill tjäna så mycket pengar som möjligt.
 2. För att de arbetar för att hjälpa andra, inte för att göra vinst.
 3. För att de bara säljer på nätet.
3. Vad säger texten om var ordet “loppmarknad” kommer ifrån?
 1. Forskarna är helt säkra på hur ordet kom till.
 2. Det finns en vanlig förklaring, men ursprunget är inte säkert bevisat.
 3. Ordet kom till på 2000-talet.
4. Vad betyder ordet “second hand” enligt texten?
 1. Att en sak är helt ny och oanvänd.
 2. “I andra hand” – varor som har haft en ägare och säljs igen.
 3. En sorts butik som bara säljer mat.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Myrorna startades 1896 och togs över av Frälsningsarmén 1899.
 2. Alla loppisar i Sverige ordnas på exakt samma sätt.
 3. Man kan sälja begagnade saker digitalt, till exempel på Blocket.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Att handla second hand har blivit allt vanligare under 2020-talet.
 2. Överskottet från Myrorna går till socialt arbete.
 3. Loppis är den populäraste fritidssysslan i Sverige.
7. Förklara med egna ord vad återbruk betyder och varför många tycker att det är bra.
8. Texten använder uttryck som “en vanlig förklaring är” och “inte säkert klarlagt”. Vad vill texten visa med sådana ord, och varför är det klokt att skriva så?
9. Texten skriver “ungefär en till en och en halv miljard kronor” och inte en exakt summa. Varför tror du att texten gör så?
10. Varför kan man säga att en loppis är bra både för den som köper och för miljön? Svara med stöd i texten.

11. Vad är skillnaden mellan en bakluckeloppis och en second hand-butik som Myrorna? Ge minst två skillnader.
12. Att skänka saker till en second hand-butik beskrivs som något vanligt i Sverige. Vad tror du att det kan säga om hur man ser på gamla saker och på att hjälpa andra?

Diskussionsfrågor

- Finns det loppmarknader eller second hand-butiker där du kommer ifrån? Vad heter de, hur ser de ut och vilka saker säljs?
- Texten säger att återbruk är bra både för plånboken och för miljön. Vad mer kan man göra i vardagen för att slänga mindre och använda saker längre?
- Ordets ursprung är osäkert, men berättelsen om lopporna i de gamla kläderna sprids ändå. Varför tror du att vi gärna berättar sådana historier, och hur kan man tänka källkritiskt kring dem?
- Vissa köper helst nytt, andra helst begagnat. Vad tycker du, och varför? Finns det saker du aldrig skulle köpa begagnade?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om en sak du äger som är begagnad eller som du har fått av någon. Berätta vad det är, var den kommer ifrån och varför den betyder något för dig – eller skriv om en marknad för gamla saker i ditt eget land.